

Giganci Nauki

<https://gigancinauki.pl/gn/biogramy/84245,Roga-Blazej.html>
2022-09-30, 22:29

Roga Błazej

ROGA Błazej (12 I 1895, Bystrowice, pow. jarosławski – 3 IX 1977, Katowice), chemik, specjalista w zakresie technologii węgla i twórca polskiej szkoły chemii węgla. Syn Szymona, rolnika, i Katarzyny z domu Bodzioch.

Kształcił się w gimnazjum klasycznym w Jarosławiu. W 1914 zdał egzamin dojrzałości z odznaczeniem. Od 1910 był członkiem, a od 1913 naczelnikiem Drużyn Bartoszewych w Bystrowicach. Podczas I wojny światowej brał udział w Drużynach Bartoszewych i Legionie Wschodnim, służył w armii austriackiej (1915–17), a następnie przebywał w niewoli rosyjskiej.

W 1921 podjął studia na wydziale chemicznym Politechniki Lwowskiej. Po ich ukończeniu pracował w 1926–27 jako starszy asystent w Katedrze Chemii Ogólnej i Nieorganicznej Politechniki Lwowskiej. Od 1927 do 1934 był zatrudniony w Chemicznym Inst. Badawczym w Warszawie, gdzie wspólnie z M. Chorążym zorganizował Dział Węglowy, którego kierownictwo objął prof. W. Świętosławski.

W 1929 R. odbył podróż do węglowych ośrodków badawczych w Anglii, Belgii, Francji i Holandii, gdzie zapoznał się z nowoczesnymi metodami badań węgla oraz aktualnym stanem przemysłu węglowego, koksowniczego i gazowniczego. Doktorat uzyskał (1931) na PW na podstawie pracy: *Z badań fizykochemicznych nad różnymi typami węgla koksujących* („Przemysł Chemiczny” 1931).

W 1932 został dyrektorem Koksowni „Walenty” w Rudzie Śląskiej, a w 1935–39 był dyrektorem Gazowni Miejskiej w Warszawie. W 1939 został przeniesiony ponownie na Śląsk na stanowisko naczelnego dyrektora Związku Koksowni w Katowicach.

W czasie II wojny światowej pracował przy eksploatacji

torfowisk w warszawskim przedsiębiorstwie „Torf” i brał udział w ruchu oporu oraz uczestniczył w powstaniu warszawskim 1944.

Po wojnie R. został powołany na stanowisko naczelnego dyrektora Zjednoczenia Przemysłu Koksochemicznego w Zabrzu (do 1949). Nadzorował uruchomienie po zniszczeniach wojennych fabryk elektrod węglowych „Plania” i węgla aktywowanego „Carbon” w Raciborzu.

W 1947 R. został profesorem nadzwyczajnym i powierzono mu organizację Katedry Technologii Chemicznej Węgla w Politechnice Wrocławskiej. W 1954 otrzymał tytuł profesora zwyczajnego. Kierował także Zakładem Chemicznej Przeróbki Węgla Głównego Inst. Górnictwa w Katowicach (1949–64) oraz Pracownią Przerobu Chemicznego Węgla w Zakładzie Syntezy Organicznej PAN (1961–65).

Prace naukowe R. stanowiły ważny wkład do chemii, fizykochemii i technologii chemicznej węgla. Był znanym i cenionym w kraju i za granicą autorytetem w dziedzinie chemii węgla, autorem monografii: *Analiza paliw stałych* (1952) oraz *Analiza węgla i koksu* (1966, z L. Wnękowską), a także podręczników: *Węgiel kamienny przeróbka i użytkowanie* (1954), *Fizykochemia procesu spalania węgla i gazu* (1958), *Chemiczna technologia węgla* (1971, z K. Tomków). R. przetłumaczył na język polski, wraz z zespołem, publikację D.W. van Krevelena i J. Schuera *Węgiel: chemia węgla i jego struktura* (1959).

R. opracował metodę oznaczania punktu zapłonu węgla i koksów („Przemysł Chemiczny” 1928) i zmodyfikował metody oznaczania plastyczności i ciśnienia rozprężania węgla, opracował też oryginalną metodę oznaczania spiekalności węgla („Przemysł Chemiczny” 1931), powszechnie stosowaną w kraju i przyjętą w klasyfikacji międzynarodowej węgla, jako Roga Index. Wspólnie z T. Laskowskim opracował klasyfikację węgla kamiennych („Biuletyn Instytutu Węglowego” 1949), a z K. Tomkowem klasyfikację węgla brunatnych („Przegląd Górniczy” 1961). Prace R. o charakterze technologicznym obejmują badania nad procesem brykietowania węgla oraz użyciem lepiszcza

(„Przegląd Chemiczny” 1929), badania nad poprawą jakości koksu przez stosowanie dodatków domieszek wsadowych („Przegląd Chemiczny” 1932, 1933 i 1948) oraz badania nad wytlaniem paliw stałych („Prace Naukowe Politechniki Wrocławskiej” 1972, nr 9).

W okresie 1938–39 był prezesem Związku Inżynierów Chemików RP, w okresie 1946–48 prezesem Stow. Inżynierów i Techników Przemysłu Chemicznego, a następnie jego członkiem honorowym. Był także przewodniczącym: Wrocławskiego Oddziału Polskiego Tow. Chemicznego, Komitetu Nauk Chemicznych PAN (1962–65), Rady Naukowej Inst. Chemii Organicznej PAN. Brał udział w pracach Komitetu Węglowego Europejskiej Komisji Gospodarczej (ECE) w Genewie, gdzie kierował grupą roboczą utylizacji węgla (1956–66). Był członkiem Komitetu Organizacyjnego Międzynarodowych Konferencji Wiedzy o Węglu (International Conference on Coal Science). Brał udział w pracach nad międzynarodową klasyfikacją węgla i jest uważany za jej współtwórcę (*International Classification of Hard Coals by Type*. United Nations, Genewa 1955). Współpracował także z International Standardization Organization (ISO) w Londynie, gdzie przewodniczył podkomitetowi normalizacji metod badania węgla brunatnego.

R. był odznaczony Krzyżami: Kawalerskim (1949) i Komandorskim (1950) Orderu Odrodzenia Polski, Orderem Sztandaru Pracy II klasy (1954). Otrzymał w 1951 nagrodę państwową II stopnia za prace naukowe w dziedzinie koksochemii. W 1964 został członkiem korespondentem, a w 1971 członkiem rzeczywistym PAN. Politechnika Wrocławska nadała R. godność doktora honoris causa (1970).

PSB (S. Jasieńko); SBTP (S. Jasieńko).

S. Jasieńko: *Błazej Roga*, „Nauka Polska” 1968, nr 4; I. Rutkiewicz: *Archipelag nauki*, Wrocław, 1966; S. Zieliński: *Karbonariusze*, „Odra” 1976, z. 5.

Andrzej J. Wójcik

[Poprzedni](#)
[Następny](#)